

RAKKE KAJA

OSKAR LUTSU 110.sünniaastapäev

7.jaanuaril möödus 110 aastat rahvakirjanik Oskar Lutsu sünnist. Kuigi suurem osa kirjaniku elust möödus Tartus, oli tal kirjanikutee algul sidemeid ka Rakkega.

Siin, Miku talus, vanemate uues elupaigas alustas ta 90 aastat tagasi "Kevade" kirjutamist, ka tema esimene näidend "Joosep Ärkla" on Rakkes kirjutatud. Samuti sai ta Rakke vallamaja hoovil korraldatud põllumajandusnäituselt ainet oma teise tippteose "Kapsapea" kirjutamiseks.

1902.a. ostsid Oskar Lutsu vanemad Rakkesse Miku talu. Mälestusteraamatust "Ladina köök" võime lugeda: "Isa müüs ära meie maja Alamusel ja ostis talukoha Rakke jaama juurde." kirjutab ema mulle. "Kui kunagi saad vaba aega ja tuled maale, siis söida Rakke jaama, pööra paremat kätt. Simuna poole - küllap sa sealt juba leiad Miku talu number nelikümmend neli. Liigvallas, mitte rohkem kui pool versta vaksalist." Saanud seitse päeva suvepuhkust, sõitiski Oskar Rakkesse. "Sel ajal oli praegune Rakke alevik veel üsna väike külake, ümbritsetud suurtest kuuse- ja segametsadest. Siiski oli Rakkes juba sellal suurim lubjatööstus kogu Eestis, apteek, kõrts ja kaks poodi."

Otsesed sidemed Rakkega katkesid kirjanikul Esimese Maailmasõja eelõhtul, kui vanemad Miku talu ära müüsid. Kuid hiljemgi sattus ta oma kirjanduslikule noorusmaale. Kord olevat teda palutud Rakke raamatupäevale kõnet pidama. Et ta aga enne oli sõpradega koos istunud, siis saanud peakõne sügavamõtteliselt lühikene "Raamat ... raamat... raamat...".

Mälestusi kirjutades on kirjanik korduvalt mõelnud Rakkega seotud noorusaastatele. 60.sünnipäeva puhul ajalehele "Järvalane" antud intervjuus on ta öelnud, et tal pole enam õnnestunud Miku talu külastada. "Kuid kindlasti tahaksin veel kord enne elu lõppu käia oma käega istutatud pihlakate ja õunapuude all - kui ainult tervis lubab. Peaaegu pühana tundub mulle iga paik, kus on liikunud mu jalg." Seda püha kodukohatunnet õpetab armastatud kirjanik meile tänagi.

10.juunil 1972 avati Miku talu rehetare asukohal mälestuskivi tekstiga: "Siin alustas Oskar Luts 1907.a. "Kevade" kirjutamist". 7.jaanuaril 1997 kogunesid mälestuskivi juurde Rakke Valla Hariduse Seltsi, valla koolide, raamatukogude ja raamatuühingu esindajad, et süüdata mälestusküüna kirjaniku sünnipäeval.

Samal päeval jagati kõikide valla koolide õpilastele lahendamiseks kirjaliku viktoriini "Kas tunned "Kevade" autorit?" küsimused. Kui vastused Rakkesse jõudsid, selgus, et osavõtt oleks võinud olla rohkearvulisem. Erilise põhjalikkusega paistsid vastamisel silma Salla Põhikooli õpilased.

20.jaanuaril kogunetakse kokkuvõtete tegemiseks Rakke raamatukogusse, kus kõigile vastajaile pakutakse "Tootsi rosinasäsa". Võitjad saavad mälestuseks Paunvere sümboolikaga nahast medalid ja meened. Kutsutud on ka edukalt vastanud õpilaste emakeeleõpetajad Anneliis Liblik, Reet Pae, Leonore Meerja, Kaire Sulp ja Juta Ploompuu.

Zhürii otsusega osutusid võitjaks:

I koht - **Elen Kinnep**
(Rakke Gümnaasiumi 7.b klass)
II koht - **Kristiina Jaansen**
Salla Põhikooli 8.klass)
III koht - **Annika Madisson**
(Salla Põhikooli 6.klass)

Noorematest vastajatest saavad ergutusauhinnad **Reigo Tamp, Katre Breiberg ja Taavi Ein** Rakke koolist; vanemas rühmas olid tublid **Algis Liblik, Raidi Õispuu ja Kerli Õispuu** Salla koolist.

Oskar Lutsul on meie kõigi jaoks olnud eriline tähendus, tema koolimälestused köidavad meid alati: keda kosutavad Tootsi vembud, kes leiab hingesugulase Arnos, keda naerutab Kiire alpus. Ja "Kevadet" taas pihku võttes mõelgem, et selle Eestimaa populaarseima raamatu kirjutamist alustas Oskar Luts just Rakkes. Siin sündis see jutustus inimelu kevadest, mille iga uus põlvkond enda jaoks avastab ja läbi elab.

Aime Kinnep

SELLES NUMBRIS:

Oskar Luts - 110	LK 1
Killukesi kodukandist	LK 2
Rakke võidukad	
fotograafid	LK 3
Politseikroonika 1996	LK 4
Rongide ja busside sõiduajad	LK 5
Aastahoroskoop 1997	LK 6
Kuidas olla oma alal edukas?	LK 7
Reklaam	LK 8

Killukesi kodukandist

On laupäeva õhtupoolik. Päevatööst väsinud talupere hakkab otsi kokku vedama. Veel viimased tõmbed luuaga ja eeshoov ongi nädalaga kogunenud kõrtest ja risust puhtaks saanud. Ka külavahetee kuni üleaedsete truibini pühib peretütar üle. Nii on see siinmail kombeks olnud. Suitsev saunakorsten annab teada, et higi ja tolm peagi kehalt pestud saab. Enne aga laseb meespere kuumemal leilil oma roidunud kontidest läbi käia.

Vaevalt osanuks keegi arvata, et kord samal, siis juba võsastunud äärtega külaleel logistavad kolhoosi masinad. aeg-ajalt koormast vilja, põhku või päris põllurammu maha pillates. Seniks aga elab Emumäe jalamil asuv Salla küla edasi oma igapäevast elu, millest ei puudu rõõm, mure ja mõistagi töö. Tööd ei vannuta, tööd tehakse rõõmuga, sest töötatakse endale.

Erinevalt enamusest Eestimaa krunditaludest moodustab Salla oma hoonetega pika aheliku, mida läbib küllaltki sirge külavahetee. Tosinast talust, kas juhtumisi või nimme, paiknevad kuus ühel ja kuus teisel pool teed. Mõisast tulijale hakkab vasakul silma maakivist laotud maja, mis kuulub Torra rahvale ja on ühtlasi esimene talu Salla piiril. Edasi tulevad riburadapidi lihtsamad ja ühelaadsed Siimu, Tõnu-Pärtli, Villemi, Jaaguni ja Uuetoa majapidamised. Otse Uuetoa vastas asub vallamaja pikk ja uhke hoone. Vallamajast tagasi Torrani on teistkätt ruumi Kubja, Pärtli, Pärtjaagu, Indreku, Vahimardi ja Pringi omadele. Taluperede vahele on ennast kenasti ära mahutanud pood, konstaabel, vallakirjutaja ja käskjalg, kes ühtlasi täidab ka vangivalvuri kohuseid, kui on, keda valvata.

Põllulapid asuvad eemal, kuid ikka kõrvuti, kujult pikad ja kitsad kui püksirihmad. Haritakse neid adra taga astudes, igäühel hinges oma Tõde ja Õigus.

Risti Kärü poole asub rahvasuus nime saanud "all-linn". Seal elavad potipõllumehed oma väikestes majakestes ning saiapekker, kelle juures võid mõne sendi eest suu kenasti magusaks teha või tähtpäevaks head-paremat koju tellida. Veel elavad ja peavad seal oma ametit kuduja ning tiser, kelle käsitööna valmistatud mööbel ümbruskonnas ja kaugemalgi oma headuses tuntuks on saanud.

Põhitoiduvarud teenivad "all-linlased" siiski peremeeste juures päevilistena töötades. Kui head ninaesist keegi endale talvel lubada saab, sõltub

enda virkusest ja peremehe lahkusest.

Kaks korda aastas koguneb kohalik rahvas mõisa vastas asuvale laadaplatsile, et nautida rändloomaaia ja -tsirkuse esinemist. Päeva nael on kindlasti lövi Tsapek, kelle lõugade vahele julge peremees oma pea pistab. Mao nägemisest jääb aga Kubja talu väikesele peretütrele hinge õud, mis teda paljudel öödel hullununa voodist üles ehmatab. Pudukaupeeste õnge satuvad naised leerilastest vanapiigadeni välja. Nii kasutavadki jumalast antud inimlikku edevust ära oma ala parimad kuldsuud, mille tulemusena kaunid, kuid sageli kasutatud nipsasjakesed soliidse summa eest omanikku vahetavad. Vahel külastab siinseid asundusi Saaremaalt pärit rammumees Sannik, kes oma võimsusega naistes imetlust ja meestes kadedust esile kutsub. Nagu laatadel ikka, sünnib teinekord hooltult pillatud pahurast sõnast pahandus, mille osalised vallamaja taga asuvasse kartserisse maha jahtuma viiakse. Tavaliselt taltuvad aga ka kõige kõvemad sellid, nähes konstaabel Ruubeni mehelikku kuju läheduses liikumas.

Kuna veel ei ole õpitud oma tubast isiklikku elu kardinatega varjama, tunneb selle vastu huvi eelkõige noorem generatsioon. Agaramad piilujad nagu Pärtjaagu Mann ja Pärnamäe Aaga juhtusid kord peale, kui Lepiksoni kaupmees koos kaasaga päevast sissetulekut kokku arvas. Võtnud siis Aaga oma ahtri paljaks ja surunud kannikad kõvasti vastu aknaruutu. Esimese ehmatusega hakanud poodnikud kiiruga raha kokku kraamima, arvates rõõvli akna taga olevat. Lähemal vaatlusel mõisteti, et nii suurt ja ühesilmselt näolappi ühelgi ristiinimesel olla ei või. Lõbu oli laialt, kui selgus, millise ihuliikmenga sai hirmunult tõtt vahitud.

Juhtus sedagi, et mõni peremees ärgates oma vankri katuselt või kõva unega teenijatüdruk end koos voodiga madalast tiigist leidis.

Tõsisemaks ajaviitevormiks on Eduard Mälgi juhitud laulukooris käimine, lauldakse nii maakonna kui vabariigi laulupidudel.

Perenaised, kelle vanus või anded enam ei luba, kogunevad Jaagunile või Pärtjaagule mokalaata pidama, ise seejuures hoolega näputööd vihtudes. Kui tuju rõõmsam, võetakse laulgi üles.

Laul ja pillimäng kõlavad simmanitel ning mai- ja jaanituledel, kui üles astub kohalikest noortest meestest

moodustatud orkester, kelle trummilt võib lugeda nime "Rütmipoisid". Jaaniõöl tõmmatakse polkamäel põlev tõrvatünn teiba otsa, et endast võimalikult kaugele märku anda. Samas võib ise selge ilmaga suitsu järgi kaheksateist erinevais paigus süüdatud lõket kokku lugeda. Oma osa on ka kohalikul tuletõrjetihingul, kelle korraldamisel mitmed lõbusad ettevõtmised teoks saavad.

Iga pidu saab kord otsa ja hall argipäev annab endast täie rangusega teada. Noorel rahval tuleb tahes-tahtmata järjekordsest tööst kinni haarata, olgugi, et unesegane ja ehalkäijast vaevatud tüdruk esimese hooga lüpsikut pulli alla sättida püüab.

Tagaheinamaadele minekuks valmistatakse hoolega, asuvad need ju kodust kaugel. Igal aastal on Villemi peremees Ants see, kes esimesena peab oma rahvaga kohal olema. Seda nõuab tema eneseuhkus. Kord juhtunud siiski nõnda, et Kubja omad tragimateks osutusid ja oma vankriga varem teele asusid. Seda nähes oleks Antsu kui väik tabanud. Ärritatuna noomis ta teisi, ega väsinud kordamast: "Mis te, kurat, kohmite, kas te ei näe, et Kubja omad panivad jo ammugi taha."

Joodik kui elukutse on veel tundmata, soodne kasvulava kiireks arenguks tekib hiljem. Ei aita naiste palved ja nutt, kui Kubja Anton, olles ise kõva auru all, esimesel jõulupühil piibli ja viiuli võtab, enese kirikhärraks arvab ning Emumäele hiljuti valminud maja tõttab sisse õnnistama. Kristliku kasvatus saanud külarahvas suhtub sellesse muidugi üheselt, unustama siiski naeru kihistada.

See oli aeg, millest ikka ja jälle on räägitud, küll sosinal, küll valjult, ent alati, ka sellele loole materjali otsides, olen leidnud jutustajate silmis sära. Sära tuleb silmi aga siis, kui meenutatakse midagi kauget ja head ning kaob, leides end taas üsna armetus olevikus.

Hando Kuntro

Rakke fotograafid olid fotokonkursil võidukad

Kaks Rakke fotograafi, Reigo Lehtla ja Indrek Kõlu, esinesid väga edukalt sügisel fotokonkursil "Tänane Virumaa".

1996. a. Kohtla-Järve Linnavalitsuse poolt korraldatud fotokonkursile olid oodatud tööd, mis kajastaksid tänapäeva eluolu kahes Põhja-Eesti maakonnas - Lääne- ja Ida-Virumaal. Konkursile laekus töid paarikümnele fotograafil, mõlemad Rakke mehed tulid sealt tagasi auhindadega.

Reigo Lehtla võitis I koha Rakke ümbruse tähelepanuväärsematest objektidest tehtud fotoseeriaga (Kadaka korsten, Liigvalla mõisahoone, Rakke raamatukogu jm).

Indrek Kõlu sai fotofirma "Kodak" kohaliku esindaja poolt eripremia tehniliselt heade loodusfotode eest. Kahjuks jäi tegijate vaev materiaalsest küljest vääriliselt hindamata, kuna rahalised preemiad välja panna lubanud Virumaa Kommertspangast oli vahepeal saanud Eesti Maapank ja ilmselt ei peetud end enam seotuks varem antud lubadusega.

Et võidukaid fotosid ka Rakke rahvale eksponeerida, on lähitulevikus kavas avada fotonäitus raamatukogus.

POLITSEIKROONIKA 1996

Lääne-Viru Politseiprefektuuris algatati 1996.a jooksul 1399 kriminaalasja, nendest 918 juhul on kurjategija kindlaks tehtud, 481 kuritegu on avastamata. Kuritegude avastamise protsent Lääne-Viru politseiprefektuuris oli 65,6%. Alaealised panid toime 1399 kuriteost 213, nende osakaal kuritegevuses oli 23,2%. Esimese raskusastme kuritegude uurimiseks algatati 41 kriminaalasja, avastati 29 ehk 70,7%. Teise raskusastme kuritegusid pandi toime 1261, nendest avastati 798 ehk 63,3%. Kolmanda raskusastme kuritegusid pandi toime 97, avastati 93,8%.

Rakke vallas algatati 1996.a jooksul 31 kriminaalasja, neist avastati 22 ehk 70,9%.

Kuritegudest pandi toime:

- 1 tahtlik tapmine (KrK §100);
- 1 üliraske kehavigastuse tahtlik tekitamine (KrK §107);
- 3 alimentide maksmisest kõrvalehoidmist (KrK §121);
- 17 salajast vargust (KrK §139);
- 1 riisumine omastamise, raiskamise või ametiseisundi kuritarvitamise teel (KrK §141);
- 1 kelmus (KrK §143);
- 1 vara tahtlik hävitamine või rikkumine (KrK §144);
- 1 huligaansus (KrK §195);
- 3 mootorsõiduki ärandamist (KrK §197);
- 1 alaealise kaasatõmbamine kuritegevusele või prostitutsioonile (KrK §202).

RAKKE VALLAVALITSUSES 15.01.97

Rakke Vallavalitsus volitas sõlmima koduteenustöö lepinguid vallavalitsuse nimel järgmistel sotsiaalalal töötajatel: Anne Aimsalu, Aino Nebel ja Külli Vill

Kinnitati Rakke vallakantselei põhimäärus.

Vallavalitsuse korraldusega kanti arvelt maha Rakke Gümnaasiumile kuuluv buss PAZ 672.

Salla kooli tublid õpilased

Salla Põhikooli õpetajad tänavad II õppeveerandil hästi õppinud ja eeskujulikult käitunud õpilasi ja nende vanemaid.

- Tunnistusel ainult "5"
- 2.klass Kadi Keär
Tunnistusel "4" ja "5"
- 2.kl. Kristel Prinken (üks "4")
Targo Prinken
Birgit Vene (üks "4")
- 4.kl. Ene Aabo
Evely Takk
Tõnis Palkov
- 5.kl. Jaanika Lutsepp
Martin Madisson
- 6.kl. Annika Madisson (üks "4")
Kerli Õispuu
- 7.kl. Relika Kerem
Algis Liblik (üks "4")
- 8.kl. Kristiina Jaansen
Kert Kerem
Maarika Metsla
Tagne Viilup
- 9.kl. Jaak Palmisto (Avanduse vald)

Soovime kogu kooliperele ja lastevanematele edukat 1997.aastat.

JÕULUD AKENDEL

Et jõulu-aeg on iseäralik aeg meis endis, on ütlematagi selge. Seda erilist tunnet ei oska keegi täpselt seletada, aga kindlasti on siin oma osa ka ümbrusel: postkaardisarnasel jõuluilmal, kuuskedel, küünaldel, säravatel vaateakendel ja otusaginal.

Möödunud aasta lõpul kuulutas Rakke Vallavalitsus välja vaateakende jõulukonkursi, milles võisid osaleda kõik meie valla kauplused. Seekord käis aknaid üle vaatamas komisjon, kuhu kuulus kolm Rakke Gümnaasiumi kunstihuvilist abiturienti - Annika Aasa, Piret Ellamaa ja Kadr. Luht, vallavanem Guido Ploompuu ja allakirjutanu.

Rakke aleviku kaupmehed olid mõelnud lähenevatele pühadele ja kõikide kaupluste vähemalt ühelt aknalt oli näha, et jõulu-aeg on käes. Kahjuks ei saa seda öelda küllades asuvate kaupluste kohta, kus mõnes kohas ilutsesid akende ees vaid trellid.

Otsuse tegemisel oli komisjon üksmeelne - kõigile meeldisid Faehlmanni 15 asuva uue kaupluse vaateaknad, mis olid meeleolukad ja pilkupüüdvad. Kuna preemiasumma oli küllaltki tagasihoidlik (500 EEK), otsustati seda mitmeks osaks mitte jagada. Meeldiv oli ka "Kadaka" kaupluse kujundus, kuid kahjuks ei olnud vaateaknad väljastpoolt vaadatavad. Tore oli Bloki poe ees olev tuledega kuuseke, ka aknad olid seestpoolt kaunistatud.

Selline konkurss oli meie vallas esmakordne. Vaateakende dekoreerimisel tuleb arvestada akende suurus, kas sinna ongi võimalik midagi kujundada. Selles mõttes oli võitnud kauplusel suuri eeliseid, enamusel kauplustest on aknad väga väikesed. Probleemiks on materjalide hinnad. Vaja on ka teadmisi kujunduskunstist. Selge on aga see, et kõige rohkem läheb vaja head tahtmist ja julget pealehakkamist. Uue aasta üheks ilusaks unistuseks võiks olla, et 1997.a. asub meie valda tööle eriharidusega dekoraator. Tööd jätkuks, aga kas ka leiba?

Konkursi kasu seisneb selles, et see tekitab uusi mõtteid. 1997.a. jõulu-aeg Rakkes üllatab meid kindlasti nii asutuste kui kaupluste kauni kujundusega.

Küllli Krausberk